

Tilsyn med besetningsmedlemmers arbeidsmiljø

- Torkjell Vik
- Seniorrådgiver
- Operativ avdeling
- Luftfartstilsynet

Luftfartstilsynet

Civil Aviation Authority - Norway

**Økt fokus på Luftfartstilsynets
tilsyn med arbeidsmiljøet til
flygende personell i sivil luftfart,
hvorfor og hvordan?**

- 1.juli 2010: Luftfartstilsynet overtar tilsynsmyndigheten med arbeidsmiljøet for flygende personell i sivil luftfart i sin helhet.
- 12.august 2010: Samarbeidsavtalen mellom Luftfartstilsynet og Arbeidstilsynet underskrives.

Formålet med avtalen er bl.a. å bidra til enhetlig forvaltningspraksis innen arbeidsmiljøloven og underliggende forskrifter. Det er flere grenseflater og overlappende veiledningsansvar mellom etatene. Samarbeidsavtalen skal styrke samarbeidet mellom Luftfartstilsynet og Arbeidstilsynet, og sikre enhetlig informasjons- og myndighetsutøvelse på de respektive områdene.

Ressurser pr d.d.:

- 1.september 2011: Luftfartstilsynet ansetter HMS-rådgiver i nyopprettet stilling.
- Ny rådgiver kommer fra SGS og har variert bakgrunn fra luftfartsbransjen som besetningsmedlem og som offentlig tjenestemann.
- 1 juli 2011: 50% juridisk ressurs dedikert HMS
- Totalt 2,5 Årsverk
- ”Varig” tilleggsbevilling 1 mill årlig til merkostnader

Litt om Arbeidstilsynet:

Også en av tilsynsetatene som ble flyttet ut fra Oslo av Victor Normann. Etablert med nytt direktorat i Trondheim i 2006, distrikt ble slått sammen til større regioner.

Noe sentralisering på regionalt nivå ved at avdelingskontor ble lagt ned og personell skulle samles i større enheter.

Endret intern organisering, ansatte tilhører ett av 4 kompetansenettverk:

- Ergonomi
- Kjemisk
- Teknisk/ulykke
- Organisatorisk/psykososialt

Basert på kunnskap om utfordringer og utvikling i arbeidsmiljøet i Norge, prioriterer Arbeidstilsynet syv satsingsområder i perioden 2008-2011:

- Forebygge muskel- og skjelettplager
- Forebygge uheldige psykiske belastninger
- Styrke tilrettelegging og oppfølging
- Forebygge eksponering for støy og kjemiske og biologiske stoffer
- Forebygge arbeidsulykker og redusere skadeomfang
- Forebygge sosial dumping
- Øke arbeidsmiljøkunnskapen hos unge arbeidstakere

- Hovedfokus i tilsynene skal være på det systematiske helse-, miljø og sikkerhetsarbeidet, og virksomhetens evne til selv å jobbe med og løse sine arbeidsmiljømessige utfordringer.

Omfanget og varigheten av tilsynene varierer fra prosjekt til prosjekt.

- Noen tilsyn tar bare en time eller to, andre kan ta en eller flere dager.
- Mange tilsyn gjennomføres av kun en inspektør, i andre tilsyn kan det være to eller flere inspektører som samarbeider.
- De fleste tilsyn er anmeldt i god tid i forveien, stort sett praktiseres uanmeldte tilsyn innen bygg & anlegg.

- Formålet med at Luftfartstilsynet og Arbeidstilsynet fører tilsyn med arbeidsmiljøet til arbeidstakere på bakken og i lufta er felles og tar utgangspunkt i arbeidsmiljølovens § 1:

- å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon, som gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og med en velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utvikling i samfunnet
- å sikre trygge ansettelsesforhold og likebehandling i arbeidslivet

- å bidra til et inkluderende arbeidsliv
- å legge til rette for tilpasninger i arbeidsforholdet knyttet til den enkelte arbeidstakers forutsetninger og livssituasjon

- å gi grunnlag for at arbeidsgiver og arbeidstakerne i virksomhetene selv kan ivareta og utvikle sitt arbeidsmiljø i samarbeid med arbeidslivets parter og med nødvendig veiledning og kontroll fra offentlig myndighet

Og sist men ikke minst:

- Et godt arbeidsmiljø bidrar til økt sikkerhet både på bakken og i lufta!

Den praktiske gjennomføring av tilsyn med arbeidsmiljøet til flygende personell i sivil luftfart:

- Fokus på HMS i forbindelse med virksomhetstilsyn m.v.
- Selvstendige HMS-tilsyn (Også i samarbeid med Arbeidstilsynet)

- Arbeidstilsynet har tilsynsansvaret med arbeidsmiljøet til de ansatte i selskapene som ikke har sin arbeidsplass om bord i flyene. Når to etater skal drive tilsyn i forhold til samme lovverk i samme virksomheter, krever dette av ulike årsaker en stor grad av koordinering.

- En gjennomgang av Arbeidstilsynets virksomhetsregister viser at etaten i liten grad har gjennomført tilsyn i de selskapene Luftfartstilsynet også har tilsynsansvar med.
- Av 32 virksomheter er det registrert en eller annen tilsynsaktivitet i 11.
- Ingen av tilsynene har hatt et helhetlig HMS-fokus.

- For å synliggjøre et økt fokus på HMS, og at det er to tilsynsmyndigheter som samarbeider om å gjennomføre tilsyn med arbeidsmiljøet i samme virksomheter, antas det å være fornuftig å innledningsvis ta sikte på å gjennomføre samtidige HMS-tilsyn med Arbeidstilsynet i de fleste av de 32 virksomhetene.
- Dette skal avklares og koordineres med Arbeidstilsynet og de ulike regioner.

- Hovedmålet for tilsynene vil være å bidra til at arbeidsgiver og arbeidstakerne i virksomhetene selv ivaretar og utvikler sitt arbeidsmiljø.
- Fokus i tilsynet skal være både på system og aktivitet.

Sentrale HMS-elementer som skal være på plass i virksomhetene:

- Vernetjenesten skal være etablert, skolert og aktiv:
- Verneombud
- Hovedverneombud
- Arbeidsmiljøutvalg

- Medvirking og kommunikasjon i forbindelse med HMS-arbeidet må ivaretas på en god måte.
- Videre må arbeidsgiver og arbeidsledere ha nødvendig kunnskap om helse-, miljø og sikkerhet.

Arbeidsgiver skal videre kunne dokumentere følgende skriftlig:

- Hvordan HMS-arbeidet i virksomheten er organisert og gjennomføres, herunder:
- Hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse-, miljø og sikkerhet er fordelt.

- At det jevnlig gjennomføres kartlegging av farer og problemer, med påfølgende vurdering av risiko og utarbeidelse av planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Ref forskrift om systematisk HMS arbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) §5 pkt 4-8

- Utgangspunktet er at arbeidsgiver plikter å sørge for at ansatte har et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, både fysisk og psykisk. Slike kartlegginger skal sikre at arbeidsgiver har kunnskap om tilstanden i egen virksomhet, og må omfatte forhold både i det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet.
- Om nødvendig skal det stilles krav til at kartleggingen gjennomføres av person med nødvendig kompetanse (for eksempel yrkeshygienisk kompetanse i forbindelse med kartlegging av kjemisk helsefare)

Følgende skal også kunne dokumenteres skriftlig:

- At et oppegående og velfungerende avvikssystem er etablert.
- At det foretas jevnlige interne revisjoner av det systematiske HMS-arbeidet.

Tilsynsmetoder

- Tilsyn med arbeidsmiljøet gjennomføres etter kjente metoder.
- Tilsynene meldes i god tid. I meldingen fremgår det hva som er tema for tilsynet.
- Dersom det anses nødvendig bes det om at virksomhetene sender inn spesifisert dokumentasjon i forkant av tilsynet.
- Alternativt bes det om at virksomheten forbereder og presenterer spesifisert dokumentasjon i formøtet.

- Selve tilsynet gjennomføres ofte på tradisjonelt vis med separate samtaler med ledere, verneombud og ansatte, etter nærmere oppsatt plan.
- Det gjennomføres dokumentgransking og verifikasjon
- Etter gjennomført tilsyn utarbeides det en rapport som beskriver det som kom frem under tilsynsbesøket, der pålegg eventuelt blir varslet.

Reaksjonsbruk

- Luftfartstilsynet kan med hjemmel i arbeidsmiljølovens § 18-6 gi pålegg. Luftfartstilsynet (og Arbeidstilsynet) har ikke påleggskompetanse i forhold til hele arbeidsmiljøloven.
- Hvilke deler av loven som påleggskompetansen omfatter fremgår i § 18-8.

- Reaksjonsmåten er den samme som Arbeidstilsynet praktiserer, og fremgår i rutinen "Retningslinjer for bruk av pålegg og tvangsmulkt".
- Pålegg varsles i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. I varslet foreslås det en frist for gjennomføring og tilbakemelding, og virksomhetene gis en uttalelsesfrist på 2-3 uker før vedtak om pålegg vedtas.

- Dersom virksomheten ikke melder tilbake innen utløpet av den fristen som er fastsatt, sendes det ut varsel om tvangsmulkt med ny foreslått frist for gjennomføring og tilbakemelding. Virksomheten gis en ny frist på 2-3 uker for å uttale seg før vedtak om tvangsmulkt vedtas.
- Tvangsmulktens størrelse settes etter nærmere spesifiserte kriterier utarbeidet av Arbeidstilsynet.

Angående arbeidsmiljømessige utfordringer:

- Følgende temaer er registrert å være sentrale:
- Arbeidstid/arbeidsbelastning
- Organisatorisk/psykososialt arbeidsmiljø
- Støy

- Vibrasjoner
- Kjemisk helsefare
- Ergonomi
- Stråling
- Ground safety

- Utgangspunktet er altså at arbeidsgiver skal ha full oversikt over arbeidsmiljøet til sine ansatte, og sørge for at dette er fullt forsvarlig, også om bord i fly og helikoptre.
- I de tilfeller der det ikke er gjort, må virksomhetene foreta kartlegging av arbeidsmiljøet til flygende personell, med påfølgende risikovurderinger/analyser og gjennomføring av tiltak.
- Luftfartstilsynet må i nødvendig grad sørge for at kartlegginger m.v. utføres av kompetent personell, og der resultatet kan dokumenteres i form av rapporter som ender opp med forståelige konklusjoner, og som er mulig å ta utgangspunkt i når behov for tiltak skal vurderes.

154b

- Melding om arbeidsrelatert sykdom eller skade
- Fylles ut av lege i samarbeid med pasient
- Underskriver/samtykke fra pasient (?)
- Sendes LT for besetningsmedlemmer
- Honoreres
- Viktig kilde for statistikk og tilsynsplanlegging

Graviditet

- Variabel praksis
- Sykemelding?
- Primært skal det tilrettelegges slik at arbeidsgiver kan utføre annet arbeid. Viser seg vanskelig i praksis
- "Utenlandske" og innleide besetningsmedlemmer
- Ingen automatikk i "not fit for flight" og mangelfull myndighetsregulering

Fysisk arbeidsmiljøforhold

- Det er beklagelig at maskinforskriften ikke gjelder luftfartøy. Dette kan kompenseres ved at flyselskapene blir flinkere til å spesifisere arbeidsmiljømessige krav ifm nyanskaffelser. Eksempler på dette kan være at fly leveres med såkalte "sliding carpets" i lasterommet, noe som letter arbeidet til stuerne. Det bør tenkes i samme baner for de som er ombord i flyene.

Takk for oppmerksomheten!

Spørsmål?

